

Till arbetspensionsanstalterna

1994 ÅRS ARBETSPENSIONSREFORM UR FÖRETAGARSYNVINKEL

Arbetspensionslagarna ändrades i början av 1994 utgående från Pensionskommittén 1990:s förslag. Ändringarna gäller den individuella förtidspensionen, arbetslöshetspensionen och deltidspensionen. Samtidigt ändrades också stadgandena om bestämmande och beräkning av pension.

Till följd av reformen har korrigeringar gjorts i cirkulär A 23/91 om invalidpensionen och i cirkulär A 10/90 om samordningen. Om arbetslöshetspensionen har ett nytt cirkulär A 4/94 getts ut. Om deltidspensionen, automatiskt avbrytande av ett arbetsförhållande, arbetspensionstillägget och arbetslöshets-tillägget och andra ändringar i beräkningen av pension har tillämpningsanvisningar lämnats i olika cirkulär (A 30/93, A 31/93, A 32/93 och A 42/93).

I detta cirkulär redogörs för vad reformen innebär för företagen.

PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Seppo Pietiläinen

Pentti Koivisto

Juridiska avdelningen

14.3.1994

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	DEN INDIVIDUELLA FÖRTIDSPENSIONEN	3
1.1	De nya villkoren för pensionen	3
1.2	Hur länge förhandsbeslutet är giltigt och när pensionen börjar	3
1.3	Återgång till arbetslivet	4
2	ÄNDRINGARNA I INVALIDPENSIONEN	6
3	PENSION PÅ TIDIGARE GRUNDER	7
4	ARBETSLÖSHETSPENSIONEN	7
4.1	De nya villkoren för pensionen	8
4.2	När pensionen börjar	8
4.3	Ikraftträdande	9
5	DELTIDSPENSIONEN	10
5.1	Nedre åldersgräns	10
5.2	Pensionsbeloppet	10
5.3	Ikraftträdande	12
6	ÄNDRINGAR SOM INVERKAR PÅ PENSIONSBELOPPET	12
6.1	Automatiskt avbrytande av APL-arbetsförhållande	12
6.2	Intjänandeprocenten för pensionen	12
6.3	Ändringar i beräkningen av ålderspension	13
6.4	Pensionsgrundande arbetsinkomst	13
6.5	Efterkarenstid	14
6.6	Intjänande av företagarpension samtidigt med förtida ålderspension	15
6.7	Samordning	16
6.8	Pensionsjämkning	17
6.9	Arbetspensionstillägg	18

Juridiska avdelningen

14.3.1994

1

DEN INDIVIDUELLA FÖRTIDSPENSIONEN FR.O.M. 1.1.1994

Åldersgränsen för den individuella förtidspensionen stiger till 58 år. Samtidigt har villkoret beträffande återstående tid ändrats i situationer där den som ansöker om individuell förtidspension tar ut ålderspension från den offentliga sektorn i en pensionsålder som är lägre än 65 år. Ändringar har därtill gjorts i stadgandena gällande giltighetstiden för förhandsbeslutet, tidpunkten när pensionen börjar och förvärvsarbete samtidigt med individuell förtidspension.

Små ändringar har dessutom gjorts i stadgandena om invalidpension och rehabiliteringspenning.

1.1

De nya villkoren för pensionen

Nedre åldersgräns Den nedre åldersgränsen för individuell förtidspension har stigit från 55 år till 58 år (17 § 1 mom. FÖPL, 4 e § 1 mom. APL).

Den nedre åldersgränsen är likväl alltjämt 55 år för företagare som är födda 1939 eller tidigare.

Återstående tid

Enligt de nya stadgandena behöver villkoret om rätt till återstående tid inte längre uppfyllas när personen har tagit ut ålderspension från den offentliga sektorn i en pensionsålder som är lägre än 65 år (17 § 1 mom. FÖPL, 4 e § 2 mom. APL).

I sådana fall kan den individuella förtidspensionen beviljas utan återstående tid när pensionsfallet för pensionen inträffar tidigast 1.1.1994.

1.2

Hur länge förhandsbeslutet är giltigt och när pensionen börjar

Förhandsbeslutets giltighet

Förhandsbeslutet om individuell förtidspension är nu giltigt i nio månader mot tidigare sex månader (17 § 1 mom. FÖPL, 4 e § 3 mom. APL).

Arbetstagaren och arbetsgivaren kan sinsemellan komma överens om en ännu längre giltighetstid. **Företagaren har däremot ingen sådan möjlighet.**

Förhandsbeslutet är bindande för pensionsanstalten i nio månaders tid när pensionsbeslutet ges under 1994.

Juridiska avdelningen

14.3.1994

När pensionen börjar

Den individuella förtidspensionen börjar när alla villkor för pensionen är uppfyllda, dvs. 58 års ålder, sänkt arbetsförmåga och nedlagd företagareverksamhet. Enligt de nya stadgandena betalas individuell förtidspension likväl tidigast från början av den månad som följer på ansökan om pension eller förhandsbeslut. Individuell förtidspension kan beviljas retroaktivt endast av exceptionella skäl (17 § 1 mom. FÖPL, 4 e § 4 mom. APL).

De nya stadgandena beträffande när pensionen börjar tillämpas på sådana individuella förtidspensioner där pensionsfallet inträffar 1.1.1994 eller senare.

1.3

Återgång till arbetslivet

Den som lyfter individuell förtidspension kan också fr.o.m. 1.1.1994 återgå till arbetslivet utan att mista sin rätt till pension. Beroende på lönen betalas pensionen ut till halva beloppet eller lämnas vilande så länge förvärvsarbetet pågår (17 § 1 mom. FÖPL, 5 b § 2 mom. APL).

Även arbete som företagare anses vara sådant i 5 b § APL avsett förvärvsarbete av vilket inkomsterna ensamma eller tillsammans med andra inkomster leder till att den individuella förtidspensionen lämnas vilande eller betalas ut till ett belopp motsvarande delpension. Förvärvsinkomsterna uppskattas enligt grunderna i FÖPL.

Förvärvsinkomsterna jämförs med den tidigare inkomstnivån. Företagarens inkomst jämförs med den pensionsgrundande arbetsinkomsten.

De nya stadgandena enligt vilka den individuella förtidspensionen betalas ut till ett belopp motsvarande delpension eller lämnas vilande gäller också pensioner som beviljats före lagändringen.

Individuell förtidspension motsvarande delpension

Om inkomsterna överstiger 1069,86 mk/mån (år 1994) men understiger 3/5 av den pensionsgrundande arbetsinkomsten, betalas den individuella förtidspensionen ut till ett belopp motsvarande delpension. Den som lyfter individuell förtidspension räknas då som pensionstagare. Även folkpensionen halveras.

Juridiska avdelningen

14.3.1994

Individuell förtidspension lämnas vilande

Om inkomsterna överstiger 3/5 av den pensionsgrundande arbetsinkomsten, lämnas den individuella förtidspensionen vilande så länge förvärvsarbetet pågår. Under den tid som den individuella förtidspensionen är vilande räknas personen inte som pensionsstagare. Företagaren är skyldig att teckna obligatoriska pensionsförsäkringar fastän någon ny pension inte tjänas in medan den individuella förtidspensionen är vilande. För företagareverksamheten tjänas ny pension in endast när den individuella förtidspensionen har beviljats i form av fribrev från den privata sektorn i samband med ålderspension som beviljats från den offentliga sektorn i en lägre pensionålder än 65 år.

Företagareverksamhet som pågår kortare tid än 4 månader försäkras över huvud taget inte. Företagareverksamhetens längd räknas från det att verksamheten inletts. Försäkringspremier uppbärs först när väntetiden på 4 månader har löpt ut och utbetalningen av den individuella förtidspensionen samtidigt har varit avbruten.

Tidpunkt för ändringen

När den som lyfter individuell förtidspension på förhand meddelar om förestående företagareverksamhet börjar pensionsanstalten betala ut pensionen till ett belopp motsvarande delpension eller avbryter pensionsutbetalningen från början av den månad som följer efter det företagareverksamheten inletts. I annat fall görs ändringen i pensionsutbetalningen från den följande betalningsperiod som kan komma i fråga.

Återkrav

Om pension betalats utan grund för den retroaktiva tiden kan pensionsanstalten kräva tillbaka de utan grund betalda pensionerna med stöd av ett specialstadgande om den individuella förtidspensionen (17 § 1 mom. FÖPL, 5 b § 6 mom. APL). Med stöd av stadgandet kan pensionen krävas tillbaka tidigast fr.o.m. 1.1.1994.

Om flera pensionsanstalter betalar ut pension, är det den arbetspensionsanstalt som svarar för förhandsanmälningsförfarandet i samband med invaliditetsavgöranden som reder ut om pensionen skall lämnas vilande eller om pensionen skall krävas tillbaka.

Juridiska avdelningen

14.3.1994

Utbetalning av vilande individuell förtidspension återupptas

Individuell förtidspension som lämnats vilande eller som betalas ut till ett belopp motsvarande delpension kan på ansökan betalas ut till sitt tidigare belopp. Som ansökan räcker företagarens redogörelse för att företagarens verksamhet har upphört eller minskat så att inkomsterna av verksamheten understiger gränsbeloppet i lagen (17 § 1 mom. FÖPL, 5 b § 7 mom. APL).

Utbetalningen av pensionen börjar på nytt från början av den månad som följer på ansökan. I sådana fall kan pensionen betalas retroaktivt under högst ett år räknat från början av den månad som följer på ansökan.

Vilande förtidspension upphör

Om det har gått fem år från avbrottet i pensionsutbetalningen utan att krav på återinförande av den vilande individuella förtidspensionen har framställts, anses den individuella förtidspensionen utan särskilt beslut ha upphört efter fem år från avbrottet (17 § 1 mom. FÖPL, 5 b § 8 mom. APL).

Vilande förtidspension dras in

En vilande individuell förtidspension kan i regel dras in endast på begäran av den som lyft pensionen. Som ansökan räcker ett skriftligt meddelande. På basis av meddelandet drar pensionsanstalten i allmänhet in den individuella förtidspensionen från början av den månad som följer på meddelandet (17 § 1 mom. FÖPL, 5 b § 8 mom. APL). En företagare kan ansöka om indragning av den individuella förtidspensionen för att kunna tjäna in ny pension av företagarens verksamhet.

2

ÄNDRINGARNA I INVALIDPENSIONEN

Invalidpension för kortare tid än ett år

Om en företagare som lyfter delpension deltar i rehabilitering, kan delpensionen enligt de nya stadgandena betalas som full pension för rehabiliteringstiden, även om rehabiliteringen pågår kortare tid än ett år (17 § 1 mom. FÖPL, 5 b § 5 mom. APL).

Det nya stadgandet tillämpas på pensioner där pensionsfallet inträffar 1.1.1994 eller senare.

Juridiska avdelningen

14.3.1994

Invalidpension efter rehabilitering

Om en företagare som deltagit i rehabilitering enligt arbetspensionslagarna blir arbetsoförmögen innan det har förflutit två år från det att rehabiliteringen avslutats, beviljas pensionen som om företagaren hade blivit arbetsoförmögen när rehabiliteringsbeslutet gavs (6 § FÖPL, 6 c § 4 mom. APL). Tidigare var tiden ett år.

Också detta nya stadgande tillämpas på pensionsfall som inträffar 1.1.1994 eller senare.

3

PENSION PÅ TIDIGARE GRUNDER

Tiden för beviljande av pension på tidigare grunder förlängs från nuvarande ett år till två år (6 § FÖPL, 6 c § 2 mom. APL). Invalidpensionen beviljas således på tidigare grunder alltid när det inte har förflutit två år från det att den tidigare pensionen upphört.

Om pensionen har beviljats på grund av samma sjukdom, kan den såsom hittills beviljas på tidigare grunder även om två år har förflutit från det att den tidigare pensionen har upphört.

De nya stadgandena om beviljande av pension på tidigare grunder tillämpas när det nya pensionsfallet inträffar 1.1.1994 eller senare.

4

ARBETSLÖSHETSPENSIONEN

Enligt de gamla stadgandena om arbetslöshetspension som varit i kraft före 1.1.1994 skulle den sökande för att få rätt till arbetslöshetspension ha fyllt 60 år, ha lyft arbetslöshetsdagpenning enligt lagen om utkomststöd för arbetslösa för en viss tid samt vara arbetslös och kunna förete ett av Arbetskraftsmyndigheterna utfärdat intyg över sin arbetslöshet.

I de nya stadgandena om arbetslöshetspension som trädde i kraft 1.1.1994 ingår ytterligare villkor för pensionen utöver de ovan nämnda.

Av ikraftträdelsestadgandet följer att de gamla stadgandena kan tillämpas ännu i ungefär tio års tid efter det att de nya stadgandena har trätt i kraft.

Juridiska avdelningen

14.3.1994

4.1

De nya villkoren för pensionen

Rätt till återstående tid

Enligt de nya stadgandena skall den återstående tiden från pensionsfallet till pensionsåldern eller den motsvarande lönen också kunna beaktas såsom pensionsgrundande enligt något pensionssystem för att rätt till arbetslöshetspension skall föreligga (17 § 1 mom. FÖPL, 4 c § 1 mom. 1 punkten APL).

5/15 arbetsår

För rätt till arbetslöshetspension krävs utöver rätt till återstående tid även att den arbetslöse under sammanlagt minst 5 av de 15 kalenderår som omedelbart föregått pensionsfallet tjänat in grundpension eller någon annan därmed jämförbar pension som grundar sig på arbets- eller tjänsteförhållande enligt 8 § 4 mom. APL. Vid bedömningen av huruvida villkoret uppfylls förfars på samma sätt som vid beräkning av deltidspensionen (5 § 1 mom. FÖPL, 4 c § 1 mom. 2 punkten APL).

Beträffande kraven på arbetshistoria betraktas företagperioderna således på samma sätt som arbetsförhållandena.

4.2

När pensionen börjar

En arbetslös kan få arbetslöshetspension när han inte längre enligt 26 § 1 och 2 mom. lagen om utkomststöd för arbetslösa har rätt till arbetslöshetsdagpenning, dvs. när han lyft arbetslöshetsdagpenning för maximitiden (17 § 1 mom. FÖPL, 4 c § 1 mom. 4 punkten APL och 4 c § 2 mom. APL).

När företagaren inte hade rätt till dagpenning 1.1.1994

Lagen om utkomststöd för arbetslösa ändrades fr.o.m. 1.1.1994 så att en maximitid på 500 dagar också infördes för grunddagpenningen. Enligt de nya stadgandena skall den arbetslösa uppfylla samma arbetsvillkor för grunddagpenningen som redan tidigare gällt den inkomstrelaterade dagpenningen. Arbetsvillkoret kan uppfyllas endast på grundval av lönarbete.

Eftersom en företagare inte uppfyller arbetsvillkoret i lagen, är det inte längre möjligt för en företagare som blir arbetslös att få arbetslöshetsdagpenning, utan han kan endast få det behovsprövade arbetsmarknadsstödet. Arbetsmarknadsstödet kan betalas så länge som arbetslösheten pågår. Den som

Juridiska avdelningen

14.3.1994

lyfter enbart arbetsmarknadsstöd kan likväl inte bli beviljad arbetslöshetspension.

När regeringen avlät sin proposition med förslag till ändring av lagen om utkomststöd för arbetslösa, lovade den att i en särskild proposition som gäller företagares rätt till inkomstrelaterad dagpenning definiera hur arbetsvillkoret uppfylls när personen har bedrivit företagarverksamhet. Arbetsvillkoret föreslås också tillämpas på grunddagpenningen. Ärendet bereds som bäst i en arbetsgrupp.

När företagaren hade rätt till dagpenning 1.1.1994

Om den arbetslöse företagaren börjat lyfta grunddagpenning redan före 1.1.1994, har han rätt till dagpenning endast i enlighet med ikraftträdelsestadgandet i lagen om utkomststöd för arbetslösa. Rätten till dagpenning upphör således senast 31.12.1995. Detta gäller alla företagare som blivit arbetslösa, oavsett ålder.

Om företagaren hade rätt till dagpenning när de nya stadgandena om arbetslöshetspension trädde i kraft, blir han beviljad arbetslöshetspension enligt de gamla stadgandena. Om företagaren på grund av sin ålder inte ännu kan få arbetslöshetspension när maximitiden för utbetalning av grunddagpenning enligt ikraftträdelsestadgandet i lagen om utkomststöd för arbetslösa gått till ända, kan det hända att det senare i de 60 veckorna inte ingår 200 dagar med arbetslöshetsdagpenning utan endast dagar med arbetsmarknadsstöd.

Det ser alltså ut som om endast en sådan företagare som närmar sig 60 år när maximitiden för grunddagpenningen enligt ikraftträdelsestadgandet i lagen om utkomststöd för arbetslösa löper ut kan få arbetslöshetspension i sådana fall. Han kan ha 200 dagpenningdagar inom 60 veckor räknat bakåt från den dag då intyget över dagpenningar utfärdades.

Det ser ut som om även andra än företagare som fått grunddagpenning 1.1.1994 mister sin rätt till pension. Behovet av en lagändring utreds som bäst.

4.3

Ikraftträdande

De nya villkoren för arbetslöshetspensionen tillämpas på sådana pensioner där pensionsfallet inträffar 1.1.1994 eller senare (2 mom. ikraftträdelsestadgandet).

På en arbetslös som fyllt 55 år före 1.1.1994 tillämpas likväl de gamla stadgandena om arbetslöshets-

Juridiska avdelningen

14.3.1994

pension om han 1.1.1994 hade rätt till arbetslöshetsdagpenning eller till utbildningsstöd enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning (5 mom. ikraftträdelsestadgandet).

Tillämpningen av de gamla stadgandena om arbetslöshetspension förutsätter inte att personen de facto lyfte arbetslöshetsdagpenning 1.1.1994, utan det är tillräckligt att han då hade rätt till dagpenning även om den inte betalades ut.

Enligt ikraftträdelsestadgandet anses en arbetslös ha rätt till arbetslöshetsdagpenning också under den i 12 § lagen om utkomststöd för arbetslösa avsedda självrisktiden, som numera är fem arbetsdagar, samt på nyårsdagen 1994.

5

DELTIDSPENSIONEN

Stadgandena om deltidspension ändrades delvis 1.1.1994. Åldersgränsen för deltidspension sänktes till 58 år och pensionsbeloppet ändrades. Enligt de nya stadgandena är pensionen 50 % av inkomstbortfallet. Villkoren för pensionen förblev oförändrade till övriga delar (5 § 1 mom. FÖPL).

Enligt de nya stadgandena tjänas ny pension in både av deltidarbetet och dessutom för deltidspensionstiden. I framtiden kommer ålderspensionen för en företagare som lyft deltidspension att även inom den privata sektorn bättre motsvara den pension som företagaren hade fått om han haft ett heltidsarbete under den tid som han varit deltidspensionerad.

5.1

Nedre åldersgräns

Den nedre åldersgränsen för pensionen har sänkts från 60 år till 58 år (5 § 1 mom. FÖPL, 4 f § 1 mom. APL). Efter ändringen är åldersgränsen densamma som inom den offentliga sektorn.

5.2

Pensionsbeloppet

Efter lagändringen utgör deltidspension 50 % av skillnaden mellan lönen för heltidsarbetet och lönen för deltidarbetet (5 § 1 mom. FÖPL, 5 c § 1 mom. APL). Enligt de tidigare stadgandena utgjorde pensionen 44-64 % av inkomstbortfallet. Det nya stadgandet motsvarar stadgandena i den offentliga sektorns pensionslagar.

Stadgandet om pensionens maximibelopp har inte ändrats. Maximibeloppet är fortfarande 75 % av den intjänade, samordnade pensionen.

Juridiska avdelningen

14.3.1994

Ny pension tjänas in under pensionstiden

De som går i deltidspension 1.1.1994 eller senare tjänar in pension

- av deltidarbetet 1,5 % i året fram till det kalenderår då företagaren fyller 60 år och
- därefter 2,5 % i året samt
- för deltidspensionstiden 1,5 % i året av inkomstbortfallet (17 § FÖPL, 5 § 6 mom. APL).

Den pensionsdel som tjänats in för deltidspensionstiden läggs till den ålders-, invalid- eller arbetslöshetspension som senare beviljas. Till den senare pensionen läggs ett belopp som utgör 1,5 % av inkomstbortfallet för varje år för vilket företagaren har lyft deltidspension.

När tillägget räknas ut, beaktas såsom pensionsgrundande tid den tid för vilken företagaren lyft deltidspension som om tiden varit företagarkerksamhet. Tillägget beräknas inte med återstående tid. Intjänandeprocenten är 1,5 också under det år då företagaren fyller 60 år och efter det, om pensionen fortsätter.

När pensionen för deltidspensionstiden räknas ut skall såsom pensionslön betraktas den skillnad mellan lönen för heltidsarbetet och lönen för deltidarbetet (inkomstbortfall) på vilken företagarens deltidspension för första gången har bestämts. **När företagarens deltidspension bestäms betraktas såsom företagarens stabiliserade arbetsinkomst den fastställda genomsnittliga arbetsinkomsten för de fyra sista kalenderåren omedelbart före övergången till heltidsarbetet (5 § 1 mom. FÖPL).**

Pension tjänas in på normalt vis av arbete under deltidspensionering. Intjänandeprocenten är 2,5 från början av det året när pensionstagaren fyller 60 år (5 § 1 mom. FÖPL, 5 § 1 mom. APL).

Även om deltidspensionen senare räknas ut på nytt till följd av en ändring i pensionstagarens förvärvsinkomster, ändras arbetsinkomsten för tillägget för pensionstiden inte att motsvara det nya inkomstbortfallet.

Juridiska avdelningen

14.3.1994

5.3

Ikraftträdande

De nya stadgandena tillämpas på deltidspension som börjar 1.1.1994 eller senare.

För deltidspensionstiden tjänas pension in endast om pensionen har börjat sedan den nya lagen trätt i kraft.

I samband med lagändringen hävs fr.o.m. 1.1.1994 stadgandet i 7 § 4 mom. FÖPL enligt vilket arbetsinkomsten för förvärvsverksamhet på deltid skall höjas med åldersklasskoefficienter när en sådan annan pension som beviljas som fortsättning på deltidspensionen räknas ut. Om deltidspensionen har börjat före 1.1.1994, tjänas ingen pension in för deltidspensionstiden ens efter 1.1.1994, utan den ålderspension som senare beviljas beräknas såsom hittills så att arbetsinkomsten höjs med koefficienter. Av deltidarbetet tjänas likväl pension in enligt 2,5 % från början av det år under vilket företagaren fyller 60 år; dock tidigast fr.o.m. 1.1.1994.

6

ÄNDRINGAR SOM INVERKAR PÅ PENSIONSBELOPPET

Ändringarna i pensionsbeloppet gäller höjningen av intjänandeprocenten för dem som fyllt 60 år och beräkningen av ålderspensionen utan återstående tid. Vissa nya förmåner förlänger efterkarenstiden och samordningsgrunden ändras. Dessutom har arbetslöshetstillägget blivit ett arbetspensionstillägg, som nu också räknas med i företagarpensionerna.

6.1

Automatiskt avbrytande av APL-arbetsförhållande

Stadgandet om **automatiskt avbrytande** av ett APL-arbetsförhållande som gäller arbetstagare mellan 54 och 62 år som innehaft ett arbetsförhållande minst 10 år **tillämpas inte på företagare.**

6.2

Intjänandeprocenten för pensionen

Den årliga intjänandeprocenten för pensionen höjs till 2,5 % från början av det år då företagaren fyller 60 år (5 § 1 mom. FÖPL, 5 § 1 mom. APL).

Intjänandeprocenten på 2,5 % gäller likväl inte den återstående tiden. Den högre intjänandeprocenten gäller inte heller sådan tid efter 60 års ålder då företagaren lyft någon heleffektiv pension och som på basis av detta beaktas såsom pensionsgrundande tid när någon ny pension senare beviljas.

Juridiska avdelningen

14.3.1994

Den högre intjänandeprocenten gäller företagaverksamhet från början av det år under vilket företagen fyller 60 år, dock först sedan lagändringen trätt i kraft 1.1.1994.

6.3

Ändringar i beräkningen av ålderspension

Ålderspensionen räknas inte längre med återstående tid från början av det kalenderår som följer på 63-årsdagen fram till 65 års ålder, utan pension tjänas in på basis av den faktiska företagaverksamheten, förvärvstiden eller pensioneringstiden. **Även de pensionsgrundande arbetsinkomsterna beaktas fram till 65 års ålder.** Ändringen tillämpas också vid bestämmande av andra pensioner där den återstående tiden har bestämts på samma sätt som den återstående tiden i ålderspensionen. (5 § 1 mom. FÖPL, 1 § APL och 6 § 1 mom. APL).

Ikraftträdande

Lagändringen tillämpas på sådana pensioner där pensionsfallet inträffar 1.1.1994 eller senare. Sålunda räknas den återstående tiden inte längre med i ålderspensionen om pensionsfallet inträffar 1.1.1994 eller senare, även om rätten till återstående tid i ålderspensionen har uppkommit enligt de stadganden som gällde före 1.1.1994.

När den förtida ålderspensionen räknas ut, tillämpas stadgandena före 1.1.1994 om pensionen beviljas fr.o.m. 1.1.1994. Om den förtida ålderspensionen beviljas fr.o.m. 1.2.1994, beräknas pensionen enligt de nya stadgandena.

6.4

Pensionsgrundande arbetsinkomst

De ändringar i APL-pensionslönen som gäller utelämnande av inkomsterna för pensionsfallsåret gäller inte beräkningen av företagarens pensionsgrundande arbetsinkomst. Arbetsinkomsten beaktas fram till 65 års ålder. När ansökan om ålderspension handläggs, kan företagaverksamheten antas fortsätta som förut fram till pensionsfallet.

Det är nu möjligt att justera arbetsinkomsten fram till 65 års ålder. Fastän en företagares arbetsinkomst inte längre kunde justeras efter 63 års ålder enligt de stadganden som gällde före 1.1.1994, är det åter fr.o.m. 1.1.1994 möjligt att justera en sådan företagares arbetsinkomst ännu fram till 65 års ålder.

Juridiska avdelningen

14.3.1994

6.5

Efterkarenstid

Nya förmåner som förlänger efterkarenstiden

Antalet förmåner som förlänger efterkarenstiden har ökats. Efter lagändringen förlängs efterkarenstiden också av

- personligt understöd som beviljas för frivillig yrkesinriktad vuxenutbildning enligt lagen om utbildnings- och avgångsbidragsfonden, statstjänstemannalagen, grundskolelagen eller gymnasielagen och
- utbildningsstöd enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning (5 § 1 mom. FÖPL, 6 a § APL).

Efterkarenstiden för föräldrar till barn under 3 år

Villkoren för efterkarenstiden för föräldrar till barn under 3 år ändras också. Den efterkarenstid som gäller föräldraskap till barn har hittills endast gällt kvinnor. Genom lagändringen utsträcks rätten också till män. Flera villkor införs också för uppkomsten av rätten.

Enligt det nya stadgandet har företagaren rätt till återstående tid om han under tiden mellan det att efterkarenstiden upphört och pensionsfallet inträffat haft ett barn under tre år. Han skall likväl, om än för en alldeles kort tid, för detta barn ha fått antingen moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapening enligt SFL eller hemvårdsstöd. Avsikten med ändringen är att begränsa rätten till återstående tid att endast gälla förmåner från Finland.

Samma barn kan förlänga bägge föräldrarnas efterkarenstid.

Ikraftträdande

De nya stadgandena gäller pensioner där pensionsfallet inträffar 1.1.1994 eller senare. Nya förmåner som betalats före 1.1.1994 tas i betraktande när efterkarenstiden räknas ut, om pensionsfallet inträffar sedan lagen trätt i kraft.

Ett barn som är fött före lagens ikraftträdande kan förlänga efterkarenstiden.

Juridiska avdelningen

14.3.1994

6.6

Intjänande av företagarpension samtidigt med förtida ålderspension

FÖPL gäller inte sådan företagarkerksamhet som inlemts eller fortsätter efter det att företagaren gått i förtida ålderspension enligt FÖPL eller fyllt 65 år (1 § 3 mom. 5 punkten FÖPL).

Om företagaren sålunda lyfter förtida ålderspension enligt FÖPL, tjänar han inte längre fr.o.m. 1.1.1994 in pension för företagarkerksamhet enligt samma lag oberoende av om pensionen beräknats med återstående tid eller inte. Den förtida ålderspensionen innebär ett avbrott i pensionstillväxten även i sådana fall där företagaren har tagit ut förtida ålderspension före 1.1.1994. Försäkringen enligt FÖPL kan således inte i sådana fall längre vara i kraft fr.o.m. 1.1.1994.

Pensionsanstalterna meddelar skriftligen om att FÖPL-försäkringen har upphört. Företagaren meddelas samtidigt att han kan be om att få ett beslut om att försäkringen har upphört. Pensionsanstalterna kan också ge beslutet direkt.

Om företagaren har tjänat in pension medan han lyft förtida ålderspension före 31.12.1993, blir han beviljad pensionen på ansökan såsom förtida ålderspension eller utan ansökan såsom ålderspension.

Pensionstillväxten i andra situationer fr.o.m. 1.1.1994

Om en person lyfter förtida ålderspension med återstående tid enligt någon annan lag än FÖPL och inleder FÖPL-verksamhet, skall ingen FÖPL-försäkring tecknas vare sig enligt gällande eller enligt tidigare stadganden.

Om personen däremot lyfter förtida ålderspension utan återstående tid enligt någon annan lag än FÖPL och inleder FÖPL-verksamhet, skall en FÖPL-försäkring tecknas och företagarkerksamheten ger pension.

Om en förtida ålderspension enligt FÖPL har beräknats med återstående tid och företagaren t.ex. tar anställning i ett APL-arbetsförhållande, ger arbetet ingen pension.

Om en förtida ålderspension enligt FÖPL inte har beräknats med återstående tid, tjänas ny pension in av förvärvsarbete som bedrivs samtidigt med pensionen.

Juridiska avdelningen

14.3.1994

6.7

Samordning

Samordningsgrund

Huvudregel

För att kortvariga arbetsförhållanden eller företagarperioder inte skall inverka på samordningsgrunden, väljs samordningsgrunden bland de arbets- eller tjänsteförhållanden eller företagarperioder i vilka **minst ett år** pensionsgrundande tid ingår (17 § FÖPL, 8 § 2 mom. APL).

I ettårstiden räknas också återstående tid med. Pensionslönen eller arbetsinkomsten för arbets- eller tjänsteförhållanden eller företagarperioder som pågått kortare tid än ett år och som beräknats med återstående tid kan väljas till samordningsgrund också när det finns andra arbets- eller tjänsteförhållanden där anställningstiden varit minst ett år eller företagarperioder som pågått över ett år.

Om det finns flera sådana pensionslöner eller pensionsgrundande arbetsinkomster där den pensionsgrundande tiden är minst ett år, väljs den högsta pensionslönen eller pensionsgrundande arbetsinkomsten till samordningsgrund.

Samordningsgrund för anställning under ett år

Om personen inte har ett enda arbets- eller tjänsteförhållande eller någon företagarperiod i vilken minst ett år pensionsgrundande tid ingår, skall till samordningsgrund väljas den högsta pensionslönen eller arbetsinkomsten för kortare arbets- eller tjänsteförhållanden eller företagarperioder (17 § FÖPL, 8 § 3 mom. APL).

Undantagsregel

På samma sätt förfars med stöd av en undantagsregel när den ovan angivna huvudregeln till samordningsgrund skulle ge en sådan pensionslön eller arbetsinkomst som är betydligt lägre än den stabiliserade lön som bestämts på basis av de arbetsförhållanden som är kortare än ett år (17 § FÖPL, 8 § 7 mom. APL).

Undantagsregeln behövs om praktiskt taget personens hela arbetshistoria består av arbetsförhållanden eller företagarperioder som är kortare än ett år men något arbetsförhållande eller företagarperiod likväl pågått minst ett år, t.ex. en deltidsanställning eller företagarverksamhet på deltid. I sådana fall används som samordningsgrund den högsta grundpensionsgrundande lönen eller arbetsinkomsten. Härige-

Juridiska avdelningen

14.3.1994

nom undviks en minskning av den intjänade pensionen vid samordningen.

Samtidigt förvärvsarbete

När företagaverksamheten pågår **minst ett år** samtidigt med ett annat pensionsgrundande arbetsförhållande, tjänsteförhållande eller företagaverksamhet, läggs pensionslönerna och arbetsinkomsterna för de parallella förvärvsperioderna samman när alternativa samordningsgrunder sökes (17 § FÖPL, 8 § 3 mom. APL).

KAPL-samordningsgrund

Enligt KAPL är det fr.o.m. 1.1.1994 möjligt att välja mellan två samordningsgrunder (5 d § 1 mom. KAPL): den högsta KAPL-lönen för kalenderåret eller den genomsnittliga KAPL-lönen dvs. den månadslön som beräknats för den återstående tiden. Om KAPL-pension beviljas, väljs den högsta av dem till alternativ samordningsgrund.

Om arbetstagaren inte under något kalenderår förtjänat det övre gränsbeloppet (800 mk/år ind. 100, 13 504 mk år 1994 ind. 1688), motsvarar lönen för den återstående tiden gränsbeloppet. Lönen används vid valet av samordningsgrund (7 a § 2 mom. KAPL).

Ikraftträdande

De nya stadgandena gäller pensioner där pensionsfallet inträffar 1.1.1994 eller senare.

De gamla stadgandena gäller pensioner där pensionsfallet har inträffat före 1.1.1994 (2 mom. ikraftträdelsestadgandet). Den så valda samordningsgrunden används alltjämt när dessa pensioner samordnas på nytt.

Stadgandena om lön enligt KAPL-arbetsbeteckning har upphävts fr.o.m. 1.1.1994. Om lönen enligt KAPL-arbetsbeteckning i tiden valts till samordningsgrund, används den alltjämt som samordningsgrund när pensionerna samordnas på nytt. Lönen enligt arbetsbeteckning justeras att motsvara indexnivån vid tidpunkten för samordningen.

6.8

Pensionsjämkning

Vid pensionsjämkningen tas en pension som tjänats in utomlands också i betraktande såsom den efterlevande makens beräknade pension. En pension som tjänats in utomlands kan räknas ut på samma sätt som den finska invalidpensionen, om det inte finns några uppgifter om pensionsbeloppet utomlands att tillgå (5 § 1 mom. FÖPL, 8 c § 3 mom. APL). Stadgandet tillämpas på

Juridiska avdelningen

14.3.1994

familjepensioner där pensionsfallet inträffar 1.1.1994 eller senare.

8 f § APL har ändrats så att stadgandet om förrättande av ny pensionsjämkning till följd av ny samordning av efterlevandepensionen har slopats.

En justering av pensionsjämkningen är inte nödvändig i en sådan situation, eftersom en ändring av efterlevandepensionen inte inverkar på pensionsjämkningen.

6.9

Arbetspensionstillägg

Beteckningarna arbetslöshetstillägg och arbetslöshetsmånader ändrades 1.1.1994 till arbetspensionstillägg och förmånsmånader och på tillägget inverkar nu flere förmåner än tidigare (7 b § APL).

Stadgandena om arbetspensionstillägg har utsträckts så att de också gäller företagarpensionerna, men till skillnad från APL är det endast rehabiliteringsförmånerna som höjer FÖPL-pensionerna (7 a § FÖPL). Motsvarande ändring har också gjorts i LFÖPL.

Vid beräkningen av arbetspensionstillägg för företagare beaktas rehabiliteringspenning enligt arbetspensionslagarna eller lagen om rehabiliteringspenning eller ersättning för inkomstbortfall som betalas enligt stadgandena om rehabilitering inom olycksfallsförsäkringen eller trafikförsäkringen.

Av registret över arbetsförhållanden framgår koefficienten för arbetspensionstillägget särskilt för företagarkerksamheten.

Ikraftträdande

De nya stadgandena om arbetspensionstillägg tillämpas fr.o.m. 1.1.1994. Rehabiliteringsförmåner som betalats före 1.1.1994 tas inte i betraktande när arbetspensionstillägget räknas ut. Eftersom en förmån som betalats under pensionsfallsåret inte ger rätt till arbetspensionstillägg, har företagare rätt till arbetspensionstillägg för första gången i sådana pensioner där pensionsfallet inträffar 1.1.1995 eller senare.